

41

Gubben Petter på Högakull hade för se, att när Satan blev nerkastad på jorden - för som vi vet så var han ju från början en tronängel - så lät han då regna ner onda andar i tre dar, så då var då allt hjälpe ligt gott om dom. Di som då föll på tomterna ve husen, de blev tomtegubbar, di som föll i sjöarna blev sjögubbar, di som föll i skogarna blev skogsrå å di som föll bland bergen blev jättar å troll, å var di föll ner, så skulle di verka, å di kunne göra vad di ville. Då hade han så fast för se, fast då var ju bakvänt. Fast han hade nog hört då, för Petter var en ärans gubbe å ingen diktare eller lju'are.

3056 1

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

St. 2

Bergafrun.

Här oppe i Bröten är ett stort berg, å på det såg de titt å ofta en käring. Vägen går alldeles jämte berget, å di mente på bestämt, att käringen hade sitt säte i berget. Di kallte henne bergakäringen eller bergafrun, vicket som.

Bergafrun.

Landskap: Småland Upptecknat av: Olle Larander
M. Larsson
Härad: Möbo Adress: _____
Socken: Kistela Berättat av J. G. Hjörstam
Uppteckningsår: 1931 Född år _____ i _____

Uppteckningen rör Den bergtagne mjölnaren.

Det var en mjölnare i Voxtorpa-socknen, ja, han hade både kvarn å gård i Savans. Det ligger en liten sjö där, å bredvid den ligger ett berg, å där hade de sett en hel del konstigt. Så var det en julaften mjölnaren kom ut, å då fick han se ått det satt en korp i ett träd, för det växte skog där på berget. Då tänkte han:

"Jag ska gå å klippa te korpen," å så gick han in efter sin bössa å klippte te honom, så korpen slog i backen. Då skulle han gå efter den å då vinglade han, å vinglade, å rätt som det var kom han in i en kammare i berget. Sen hördes han inte av. De letade å letade så hiskeligt, men det stod inte te å

Den bergtagne
mjölnaren.

- 4 -
3056 1

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

---

hitta'n.

Så gick det, te de var färdiga te skära säd, å då kom han te dom, när di var å skar säd på en liten åker, som låg där strax intill. Då hade han somnat i den däre kammarn å sovit ända från julafton. Så hade han hört en röst som sa:

"Vänd på karlen därinne, han blir ömmer i sidan."

Då hade någon vänt på honom å då hade han vaknat till redigt. Så hörde han en gubbe som sa inne i berget:

"Du sköt på me, å sköt låret å me, men nu är dä läkt, så nu ska du få komma hem. Men hade dä inte läkt se, så hade du aldrig kommet härifrån."

Då hade den däre bergagubben visat sig i form av

Skriv endast på denna sida!

corp, å mjölnaren hade skjutit å låret på korpen. Men nu när dä
var läkt, så tyckte väl bergagubben, att han kunde reda se själv i
berget. Å dä var ju inte gott för honom att veta att korpen var
en gubbe, för han satt där å klunkade i en fur som en vanlig corp.
Men dä låter då knappt som sanning. Det var en gammal gubbe där
nere i Savarn, som hette Johannes, som talade om den historian
för mej.

LINDE UNIVERSITETETS
FOLKMINNESBOK

Landskap: ..... Upptecknat av: .....
Härad: ..... Adress: .....
Socken: ..... Berättat av .....
Uppteckningsår: ..... Född år ..... i .....

A: f

Uppteckningen rör

De mente på, att de hört älven spela nån gång nere vid Saverns kvarn. Mjölarn hade två drängar, en som mol och en för gårdsbruket. Den ene utav drängarna kunde spela litet, så han hade en fiol. Så var det lite före jul en kväll då tänkte drängen att han skulle gå ner och skrämma folket, för det var alltid så mycket mälda te jul och mycket folk, som vänta på att få malet, så de brukte ligga kvar över natten. Och pojken han tog sin fiol och gick ner ve övra kvarnhuset, för där mente de på, att de hört älven spela, och där skulle han spela och skrämma kvarnafolket, för de hade ju talt om att det var så farligt att höra älven spela. Pojken tog opp sin fiol och bör-

Älven.

jade tappla på litet. Men minsann, stod inte en likadan i enare
hörnet på planen, där pajken var, och skulle till och stämma
sin fiol också. Men då tänkte han, att det var bäst att han
gick därifrån, och han var då sen så glad, att han kommit ifrån
det.
Ja, det kan bå va sant och inte sant.

Ella, att det vatt nån sort, som hette älven, dä ä klart
för det till och med står i bibeln, och ella hade det inte kommit
dät, om det inte vatt sanning. Och det står både om spöken och
och troll förstås, och när de talt om det, så står det att "äl-
ven haver här sin plats och finner ro", och ävenså talas det om
uggler och drakar, och jag tror det står om gastar med. Det
står hos profeten Jesaja, jag tror i det 34:e kapitlet.

Jesaja 34:8-15

8. Ty det är HERRans hämndadagar, och ett wedergälloår, till att hämnas Zion.

9. Då skola dess bäcker warda till tjäro, och dess jord till swafwel; ja, dess land skall warda till brinnande tjäro;

10. Den hwarken dag eller natt utslockna skall; utan ewinnerliga skall rök uppgå deraf, och skall öde blifwa utan ända, så att ingen skall gå derigenom i ewig tid;

11. Utan rördrommar och ufwar skola hafwa det inne; nattugglor och korpar skola der bo; ty han skall draga ett snöre deröfwer, att det skall öde warda, och ett murlod, att

Avskrift.

(Biblia; tryck
1888, G.T. i
äldre översät-
ningen, N.T.
enl. normal-
upplagan)

det skall tomt blifwa;

12. Så att dess herrar skola heta herrar utan land, och alle dess Förstar få en ända.

13. Och skola törne wäxa uti dess palats; nässlor och tistlar uti dess borger, och skola warda en drakaboning, och bet för strutsar.

14. Då skola der troll och spökelse löpa hwar om annan, och en gast skall möta den andra; elfwor skola öck hafwa der herberge, och finna der ro.

15. Ufwen skall öck hafwa der sitt näste, och wärpa der, ligga der, och utkläcka der, under dess skugga; och glador skola komma der tillsammans.

A: f

För många år sen var här tre gubbar, som var trillingar, å di fick i dopet namnen Abraham, Isak å Jakob. Abraham var oppe hos oss många gånger, för han fiskade, å så lånade han båt av far. Då skrämde han me för "nöcken," som han sa.

"Dä ä inte värt att du går te sjön, pajk, -för då kommer nöcken," sa han. Han hade sett en ute på sjön.

Näcken.

- 11 -
ACC. NR. 3056 1

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

A: m

Landskap: Småland Upptecknat av: U. Bracke
Härad: Kalmar Adress: Martin Sanden
Socken: Nickelars Berättat av: E. Löstedt
Uppteckningsår: 1921 Född år: 1841 i: Uppsal

Uppteckningen rör Hjulormen.

Hjulormen.

Hjulormarna skulle va förskräckligt stora och så skulle de kunna snurra ihop sej och rulla som ett hjul. De sa, att det var svårt att fri sej för dem. Här var en karl för länge sen, som skulle va boende å Lundbyholm, och han hade den seden, att så fort han fick se en orm, tog han bara opp sin kniv och skar av honom på mitten. Men så en gång träffade han på en hjulorm, och den skulle han också skära av, men som han böjde sej ner, snurrade ormen ihop sej och började rulla efter karlen. Han sprang vägen utåt, men så var det en liten krök på vägen, och det blev hans räddning, för de påstår, att hjulormar inte kan kröka, utan alltid rullar rakt fram. Så skedde också nu, ormen vek av vägen och rullade rakt fram. Och det låter ju mycket troligt!

Skriv endast på denna sida!

Landskap: ..... Upptecknat av: .....
Härad: ..... Adress: .....
Socken: ..... Berättat av .....
Uppteckningsår: ..... Född år ..... i .....

11.5.11

Uppteckningen rör Gengångare.

Gengångare.

Här var en bonde i Strömshult som hette Anders Nilsson, å när han var död, så påsto' de att han gick igen. Det var en gardist, som hette Löf, och för hansa hustru visade han sig många gånger, men vad han ville fick de aldrig reda på. Hans son rådde om gården efter honom, och han var kyrkavärd. Så en gång hade han sagt till sin syster, som bodde i Lyåsa och hade långt till kyrkan:

"Du ska få åka hos me te körka om sönda'."

Ja, det tyckte hon ju var bra. Det var på efterhösten, så vägarna var dåliga. Å då skulle hon gå och passa honom vid ett vägaskäl. Som hon kom ett litet stycke från det

dära vägaskälet, kom hennes bror å körde. Det var inte längre ifrån henne än att hon kunnat hoa på honom, men det gjorde hon inte, för de var två i vagnen, och hon påstod bestämt, att den ene var hennes döde far. Men brodern hade inget märkt, utan han hade trott, att systemen gått i förväg, så han hade kört på för att hinna fatt henne. Å si de däre har makt att göra se osynliga, det kommer inte ifrågan, men en har i alla fall lite svårt ve te tro det, för det var ju mitt på ljuse dan.

B:9

Dä dära spåandet dä ä då nå't, som jag aldrig trott på. Dä va en käring nere vid Södra Torp, men för henne ljudde jag. Hon skulle i alla fall spå me, å så frågade hon me, om dä va nå'n särskild jag tänkte på, å då nämnde jag te en, som jag aldrig tänkt på, å som jag visste jag aldrig i min tid skulle tänka på. Jo-o, dä skulle bli så bra. Jag skulle få den dära bonnadotra jag nämnt, Hon hade en bror, men han skulle inte leva så länge, å sen skulle dotera få allt. Men dä blai inte nåra böxer å dä skinnet. Käringen hade inget särskilt för se, utan ho satt bara å hade händerna under förklä'tet. Mor å hon va bekanta, så mor hade sagt ta me:

• "Du får lov te ge henne en 50-öring."

"Ja, jag vet inte," gycklade jag, "för när jag brukar lju'a, så tar jag ingenting för dä."

Späkäring.

Landskap: ..... Upptecknat av: .....
Härad: ..... Adress: .....
Socken: ..... Berättat av .....
Uppteckningsår: ..... Född år ..... i .....

Uppteckningen rör Spå i kaffe.

Mor hon tjänte barnflicka nere Bor i Våxtorp i 9 år Matmorän skulle va andligt sinnad mente di på, men te spå i kaffe, dä gjorde ho i alla fall, å te å mä att hon lärde mor dä också, men ho ville inte gärna göra't. Men te spå om gifte var hon då inte så dum.

En kväll kom det opp två flickor te 'na nere ifrån Kolvarp. Det var förresten mitt på natta, så jag å bror min låg i kammarn å far sov också, å mor å flickorna satt i köket.

När jag såg att dä var lyse i köket å hörde att di pratade, steg jag opp, så jag hörde varenda ord di sa. Den ena var dotter te nämndemannen i Kolvarp, å far å hemna far var så goda vänner. Hon hade en fästeman, å honom ville hon så

Spå i kaffe.

gärna ha som aldrig det, men så ville hon helst stanna på deras gård i Kolvarp.

"Du får honom, dä ä inte farligt," hörde jag mor säga, "men i början får du bo på en annan gård. Å du kan ta te märke att dä står ett ovanligt stort träd te vänster ve farstudörran. Men du behöver inte va lessen, för om några år blir du ägare te gården i Kolvarp."

Å dä slog då in förstås. Hon blev gifter mä sin fästeman, å dä var hon då allra angelägnast om. Han köpte en gård i Berga socken å farsgården i Kolvarp skulle henna bror bruka, men dä var en supare, så dä gick ut se för honom, så sen köpte hennes karl gården, så där hamnade hon te sist, som mor hade sagt.

Men så var det andra flickan, som var med henne därhemma på kvällen. Hon hade också en fästeman, som hon så gärna ville ha. Mor spådde i kaffesump för dom båda, men angående denna sista sa hon:

"Ja-a, dä blir nog inget med denne. Men du är ju så unger, så dä kan ju komma en annan."

Så bar dä se, att den sista flickan var i behov om te gå ut på gården, så hon gick ut genom köksdöran. Så ^{hon} mor te den andra - hon hette för resten Sara-Stina:

"Hon blir aldrig gifter i sin tid."

Å dä slog då in, för längde levde hon, men gifter blev hon aldrig. Hennes matmor sa om henne:

"Hon blir aldrig gifter, för dä har Lotta på Jägare-

udden sagt."

"Ja, har ingen annan sagt det, så är det väl inte så farligt," mente Mari, mi hustru, för hon tjänste där innan vi gifte oss.

Jag har då aldrig va't fixen på te låta spå me, men en gång var mor illparig, så hon spådde me. Då var när jag skulle ta ut lyssedel förste gången.

"Gack in när du går," sa far, "för jag vill skicka bud te min gamle vän korpralen."

Då var korpral Holmkvist, å då va hans dotter jag skulle ha, å han hade själv friat för flickans räkning, fast vi va ju bekanta, då var inte frågan. Ja, jag gick in, å så ville mor änteliga ge mej en kopp kaffe, men jag ville inget

ha, för jag hade ju gått så litet stycke. Men då var fel, jag var tvungen å dricka en kopp. Så blev då lite sump i bottnen, å då hade hon hållt dit mä avsikt.

"Kära hjärtanes," sa mor, "jag tror du fick sump."
Vänta får jag se," sa hon, å så tog hon å slog i en liten skvätt å rörde om en schwäng, så då kom lite sump på kanterna, å sen tittade hon.

"Jag tror då ä så gott du blir hemma, för då blir aldrig nå't par å er, så mö'e kan jag säga de," sa hon.

"Åh, I ä så barnslig," åsa jag.

"Ja, du får si," menade hon.

Å den gången fick hon då rätt, för då giftermålet blev det ingenting mä, som pojkarna vet. Jag kunde ju skickat

flickan en brevlapp å sagt, att jag inte var redigt i ordning, å låtit dä bero nånna dar, men se jag trodde inte på sånt dära. Å dä var då inte lätt te få mor te spå. "Nej jag förstår me ingenting på," brukade hon säja, men sa hon något nån gång, så var dä ofta att dä slog in. Hon spådde alltid i kaffesump.

Jag hade en skog oppe i Lyåsa, å då brukade jag ta in hos en skomakare. Hans käring hade låtit spå om se," men den allra bästa spådomen, så har dä va't i kaffe," sa hon.

3056 1

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

B: 99

Spå i kort.

Vi satt å spelade kort en söndagseftermiddag, svåger min å jag. Vi spelade inte om nå't, utan bara för att tiden skulle gå. Så rätt som dä är, så säger han:

"Nej, dä går inte detta hära. Vi får lov te spå."

"Ja, dä tror jag ä så gott dä. Dä ä du nog passelig till," sa jag, å bara gyckla mä honom. Han tog å blante korta å börja lägga ut. Jag har då aldrig sett dä förr, å visste inte att han kunde, men rackarn i den.

"Ja, du kommer att gifta dej snart, å du får en mörklagder svärfar, men svärmora ä dö'er. Men så blir dä lite krängel å krabb, men om dä blir så långt, så dä går tebaka, dä kan jag inte se."

(forts.)

Spå i kort.

3056 1

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

(forts.)

Å då slog då in, för korpral Holmkvist var mörklagd å käringen
var död, å som pojkarna vet så lystes då för hansa doter å me,
fast då sen gick tebaks å ble om intet. Det var den ende gången
jag såg svåger min spå i kort.

ACC. NR. 3056 1

Landskap: ..... Upptecknat av: .....
Härad: ..... Adress: .....
Socken: ..... Berättat av .....
Uppteckningsår: ..... Född år ..... i .....

Uppteckningen rör Däवलsskap på lasset.

Jag hade va't te Ivars med kubbar, å så på hemvägen skulle jag köra opp te Högakull, för jag hade ett ärende dit. Det var i skumninga, å där blev jag sittande å prata te långt fram på kvällen. När jag sen satte me på, sa jag till Johannes Pettersson, bonden på Högakull:

"Ja, nu sti'er jag inte å, förrän jag kommer te Sjuhult."

"Nä, dä ä väl troligt," sa han, för jag hade bara tomme kälkarna. Ja, hästen fick gå som han tyckte, å tömmarna hängde lösa. Men när jag kom ett litet stycke från Kullen, tog han å vägen, alldeles som om han mött nån, men det aktade jag inte

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

B: h

Däवलsskap
på lasset.

3056 1

efter då, för han gick snart ut på spåret igen. Han gick så dära på lunk, för det var en unger häst, livader å jämner. Men rätt som det var saktade han å å nästan stante. Jag axade te honom å sträckte ett tag på tömmarna, för piska hade jag ingen. När Jag kom hit bort te Brännsvik, hade snön lagt se så tjock, så de hade skottat opp vägen. Just när han hade kommet förbi den stugan, som är närmast vägen, ramlade han te i skaklarna, å skulle å vägen åt vänster. Då ble jag ärger. "Sir du inte vägen häst," sa jag å drog te i tömmarna. Då gick han ut på väjen, men så var han på å skulle ramla över åt höger.

"Men va i alla tider å dä åt hästen?" sa jag högt,

fast jag ingen hade å prata med. Så gick jag å, likaväl jag sagt på Kullen, att jag skulle sitta på kälken tills jag kom hem, å gick fram å titta på hästen. Då var han så genomsvetter, så han hade inte ett torrt hår på se. Ja, där stod jag å tittade på hästen. Jag kommer så väl ihåg det, som om det va't i går. Så tänkte jag:

"Jag får väl sätt te de," för så hade det gått för en från Sävrarp, som åkt te Moheda. Hästen stod alldeles stilla å hängde med huvet. Rätt som det var, sa jag högt:

"Kanhända har jag fått nå'n djävelskap å köra på, men då ska jag väl lässa å."

Nu va det åkrar på bägge sidor, å jag körde ut på åkern

3056

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

te vänster å körde en schwäng, å sen körde jag opp på vägen igen. Jag ville i alla fall ut på åkern, för han var korskörd, å där skulle då ovillkorligen bli efter, om jag hade nå't på lasset. Ja, sen gick hästen, men han var så illa medfaren, så det gick bara fot för fot. När jag kom hem var Mari oppe, så hon kom ut mä en lykta. Men när hon fick si hästen, var det allt på höjden att jag fick ovett.

"Din förärgerlige! Ska du köra på det viset. Sir du inte att hästen är våt som om han blett dragen i sjön!"

"Jag tror inte jag kört oförsiktigt," sa jag. "Hästen är dålier." Ja, då blev det annat ljud i skällan. Jag ställde in honom å kordade eller skrapade honom å täckade honom, å sen på morron såg jag ingenting. Ja, såvitt händet det, å om jag fått nå't djävelskap på lasset eller hästen blett dålig ändå, det vet jag inte.

B: h

När Johannes Petter Svensson fick lass.

I Fridungen, som skogen mellan Tagel och Södra Torp kallas, var det en som fick lass. Ja, han hade haft det ett bra stycke, men när han kom i Fridungen gick nagelen dän ve längan, så att vagnarna skildes åt. Då la han sej på knä och skulle treva rätt på nagelen, och då fick han se en stor glövhög under bakvagnen.

"Men då så ble jag skammandes," sa Johannes Petter Svensson, för så hette han. Det var en hög med kol, och de låg där och mölade. Bra sent på kvällen var det, mellan 10 och 11. När han sen tittade på hästen, var han alldeles genomsvett, fastän han hade kört så vackert. I alla fall fick han fatt på nagelen, så han kunde komma hem.

Landskap: ..... Upptecknat av: .....
Härad: ..... Adress: .....
Socken: ..... Berättat av .....
Uppteckningsår: ..... Född år ..... i .....

Uppteckningen rör Käringen, som "sankade" mer än hon hade rätt till.

När en ko hade kalvat, skulle hon gå över eld och stål, för det fanns smörkäringar, som sankade lite mer än de skulle. På grenadjärtorpet Håkarödje var det en käring, som hette Anna-Stina, och det mente di på, att hon kunde lite mer, än di kunde i allmänhet. Och så var det en soldathustru i Hullevik som också hade skyll på se att va en tockendära käring. Så en morgon var Pålsson i Arken utkommen så tidigt. Jag tror det var vid Valborgsmässe.

"Men då verkligen," sa Pålsson, "var jag ute innan solen gick opp, å då hörde jag på Håkarödje skällekorna skramla så dä döna i lufta. Å rätt som dä va, när dä va ble't

tyst på Håkarödje, så började då på i Hullevik å skramlade te den grad så då va inte vetit."

Så då var skällekorna komna tesammans. På den tiden hade korna rediga skällor, som smederna gjorde. Di va stora och hördes fjärdingsvägstals.

Åja, Anna-Stina på Håkarödje talte di allt lite illa om. Nu var det ingen som hade fått titta i hennes kläakista. Det hade di stora kistor som di hade sina kläder å vardagspjältar i, särskilt då när di skulle flytta. Så bar det se en gång, att di skulle gå te skrift Anna-Stina och henna karl, å då blev henna svärmor - hon hette Lena den dära käringen - ensammen hemma . Å rackarn i me hade inte Anna Stina glömt nyckelen till

kistan, så han satt i. Då passade Lena på å tittade i kistan. Där fanns inget vidare te se, mer än en smörask. Det hade de smöraskar uttå trä, å locket var te skruva på. När Lena skruvade dän locket, så såg hon, att det var tre krypare i asken. Krypare är ett slags djur, som stora flugor eller vad jag ska säj. Lena var andligt sinnader, och hon stod där och undrade, var i all världen hon skulle göra å asken.

"Om jag eldade i ugnen," tänkte hon, "å dängde in hele asken där." men dä vågade hon inte, för hon visste inte var dä var för skit å var rädd, att hele kåken skulle brinna ner.

Ja, då var dä te vri åt locket igen å stoppa tebaks asken i kistan. Det kan då ingen begripa vad de där kryparna skulle

3056 1

va till, men det är en levande sanning som jag sagt. Det var nämligen så, att Lena hade en god vän, som hette Maja ^{samm} och bodde åt Jägareudden till. De var också andligt sinnade och var med de gamle läsarna, så då var inget slärv. Så talte Lena om 'et för Maja, men det skulle va tyst. Men det hindrade inte, att Maja talte om 'et för mor, och hon talte om det först långt efteråt. Men jag vill inte att detta ska tryckas eller komma ut.

Anna-Stinas mor å syster hade samma tal om se. När hon var oppkommen te Håkarödje mjölkade alla korna i trakten däromkring oskiert som de sa, d.v.s. det var hälfta blod och och hälfta mjölka

Far å jag kom från Bröten en gång. Jag var en liten

3056 1

liten pärväl, lite längre än snusdosan här. Å då satt där en pi'a, som hette Maja-Stina å mjölkade en ko, å hon mjölkade på backen, så det fradgade se på marken.

"Ja, dä ä dä likaste," sa far."Bry de' inte om att mjölka i byttan, för dä är bara ont å bära hem'na," å bara gycklade. Då var det hälften blod i mjölken.

Men så börja de prata om Anna-Stina. Det var en gubbe på Kullen som sa:

"Jaha, på husförhöret ska jag anmäla henne för prästen."

Och t.o.m. att henna karl hade svårt att reda se ute bland kamraterna, för de menade på att han sålde för mycket smör. Ja, hon hade ju ett kojuver hemma uttå trä (se föregående

3056 1

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

års samling, Acc.nr. , sid.) Sen saktade det å mer å mer.

Ja, hon var borta hos svärfar sin å tjuvmjölka,
men det la hon då bort. Han bodde inte så långt därifrån
å hade två kor, som han fodra bra å slet å slådde på alla vis.
Så bar det se, att bägge korna hade kalvat ungefär samtidigt,
så han hade rätt mö'e mjölk. Men di kunde inte begripa, för på
morrn så mjölka korna knappt nå'et. Då var det ingenting vidare,
än att Petter Kranz la se i lagårn en natt. Han kröp väl in i
nån kätte. Jaha, när det kom te ve 4-tiden på morrn så kom hon,
å besitta me att hade en lovat henne var som helst, så hade hon
inte gått in, om hon vetat att gubben Petter legat därinne, för
det var en heter gubbe. Han hade va't ute i fälttågen, å dä va

3056 1

mönne mest att di sa, att blev di ärga di däre gubbarna, så visste di inte vad de gjorde.

Ja, käringen gick in i alla fall å började mjölka korna. Men då var det Petter som steg opp å nappade från 'na byttan. Å den slog han sönder på 'na, för när han gett henne några stråk med den, så ramlade bitarna åt alla håll. På den tiden hade di alltid träbyttor, som di laggade.

Men sen hade han en bra käpp, å med den följde han henne ända hem. Å hon sprang tvärsöver, där dä var så stenigt å oländigt, att knappast en hund kunne ta sig fram, men likaväl att gubben var gammal, så följde han henne ända hem å daskade på henne hele tiden. Ja detta är en levande sanning å ingen lögnhistoria, för de bodde inte så långt från oss.

Men sen lät hon dä bli å tjuvmjölka hos svärfar sin. Hon gjorde som han sa en gubbe däroppe i Slevshult:

"Jag vet en, som stal tes han ble riker, men sen lät jag bli."

Landskap: ..... Upptecknat av: .....
Härad: ..... Adress: .....
Socken: ..... Berättat av .....
Uppteckningsår: ..... Född år ..... i .....

Uppteckningen rör När Smördanjel förgjorde hästen för drängen.

Nere i Norragårn i Kolvarp var det en dräng, som hette Daniel. Hans husbonde hette Jaen. Så var det en predikant, som hade talat ve Daniel att skjutsa honom te Skriperyd. Innan de hade gett sej av, kom det en smörhandlare från Lyåsa som de kallade Smör-Danjel, å han ville leja drängen te köra honom te Ryssby, å så vände han sej te Jaen.

"Dä bryr ja' me inte om, utan dä får drängen bestämma," sa Jaen, för han var lite enfaldiger. "Vill han köra så gärna för mig."

Då gick Smör-Danjeln å fråga drängen. "Nehej, dä kan jag inte, för jag ska skjutsa en predikant ända te Skripe-

3056 1

ryd."

"Ja, då kan jag inte vänta, för jag måste te Ryssby," sär Smör-Danjeln," men kör du, för jag får väl mej en annan som kör för mej, å du tränger te ge de å genast, för dä är långt te Skriperyd."

Ja, dä ble att han satte för å skulle skjutsa predikanten. Hästen han gick något nära bra, minstingens i början, men när han kom opp mot Rydaholms kyrka, så börja han på å vilja gå. Drängen axade te honom, men när de kom lite sunnanföre Nerled fanns det ingen hjälp att hästen tog fot ifrån fot. Det gick så sakta så predikanten fick stiga å å gå.

"Jag går dubbelt fotare än hästen," sa han.

3056

Å sen fick drängen köra hele kvällen, innan han kom hem, å efteråt var hästen dåsig i många dar. Se det var Smör-Danjeln som va't framme, för den han var lite konstiger.

(Jfr föregående samlingar). Drängen Daniel talte själv om 'et, å han ljudde inte, för han var en bastant karl å andligt sinnader. Å var gång han talte om 'et, kom det nästan tårar i ögonen på en, så försmädligt å tråkigt tyckte han det var.

Landskap: ..... Upptecknat av: .....
Härad: ..... Adress: .....
Socken: ..... Berättat av .....
Uppteckningsår: ..... Född år ..... i .....

Uppteckningen rör Drängen och pigan, som rådfrågade Stina i Kars-
hult men förolyckades, emedan de inte lydde hennes råd.

Här var en pojke från Brännsvik å en pi'a från
Sjuhults Norregård som skulle gifta se', men det var före min
tid, så de har berättat det för me'. Bland annat hade det
lyst för dom. Då kom då en skojarékona te Norregårn, å hon sa
te pi'an:

"Du blir aldrig vigd ve honom," å kan veta då
började det rycka i näbben på pian.

Jaha, då va då ingenting annat än att ta en
tur te Karshult. Pian gick te en gammal käring, som bodde på
Norrshuhults ägor å hette Annika, å hon lovade följa med.
Det var i början på november månad, å drängen rodde dem över

te Sandvik på morron å där skulle han möta på kvällen. Ja, när de kom te kloka Stina i Karshult, så kan veta uträtta de sitt ärende. Då sa käringen:

"Jo, vigder mä honom blir du, bara du inte ger dej ut på sjön i kväll, för då ä du inte säker."

På det beskedet gick di, men käringen upprepade vad hon sagt än en gång: "Ge de' bara inte ut på sjön, så är du säker."

När di kom te Sandvik va drängen kommen. Då va grannt å lugnt, men så steg där opp ett snömoln från norr, å då kan veta ville de inte gärna ut på sjön, men drängen han mente, att då va inte farligt. Te sist gav de då efter å gick i skepet, men när di kommit ett stycke från land, kom då lika som en orkan

å to skepet å allt å dängde opp 'et på några stenar, som lig-
ger utanför Sandvik. Di drunknade alla tre. Sen ble då så kallt
så då frös igen å di hittade inte liken.

Dan efter åen det blett öppet vatten, gick di å le-
tade efter käringen, å henne hitta de, men drängen å pian van
borta, å sen frös det igen. Då gick drängens far te Karshult
å frågade, om di aldrig skulle hitta dom.

"Jo-o," sär käringen, "då gör ni. Den dan sjön reps,
/går opp/ så ga'ner te ditt land, så får du väl se nå'et. Då
gjorde han, å då kom drängen å flöt i land, å di to'opp én,
men pi'an va då ingen som hörde å.

Men så va gyllenmakaren Johan Andersson eller
Johan på "Trilla ner" ute å fiskade. Han strydde, d.v.s. han
satte ut nätet i en vik med ena ändan av nätet fäst vid land

Skriv endast på denna sida!

å den andra så långt ut den räckte. Sen pulsade han, å då gick så till, att han hade något som han slog må i vattnet för att skrämma fiskarna mot nätet. Då va i skumminga. När Johan hade pulsat, skulle han ta opp nätet, men då fick han tag i pian. - Ja, han talte själv om 'et för far så jag hörde't. - "Men jag ska säga dej, Sjöstedt, att jag bloi /blev/ rädder," sa han.

"Ja, då undrar jag inte på," sa far.

Men kan veta Johan på Trilla ner lät bå pian å nätet ligga å sprang hem å tog folk må se. Då var allnorra ändan på sjön di hittade pian. Men då ä längesen nu. -

Johan på trilla ner var jag så bekanter med. Till å med att Fredrika, käringen hans, fångnat mig en gång med fläsk å bröd

ACC. NR. **3056 1**

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: ..... Upptecknat av: .....
Härad: ..... Adress: .....
Socken: ..... Berättat av .....
Uppteckningsår: ..... Född år ..... i .....

Uppteckningen rör När Petter på Häradskogen botade Mari.

Petter på Häradskogen var inte så dum med folk heller. En gång träffade jag honom vid Ivars.

"Nu ä dä dä, Petter, att I inte går hem, förrän i har va't oppe hos Mari, för hon är inte riktigt bra," sa jag.

"Åh, vill inte hon stå rycken längre?" sa Petter. När jag kom hem, fråga jag Mari, om han va't där.

"Va' skulle han här?" sa Mari.

"Jag tycker du sä'r, att du inte ä redigt frisk," sa jag.

"Du ä dä så ynkeligt dummer," sa hon å skällde, så dä va inte vetit.

"Ja, ti'bara," sa jag. "Han kommer inte."

Skriv endast på denna sida!

3056 1

Så gick då tre dar å då kom han ve 10 på kvällen.
Då hade di skjutsat'en över isen. Petter å Mari satt ve spi-
sen å pratade. Rätt som di satt, tog han tag om armen på 'na,
för när han tog pulsen, kunde han säga va de hade för sjukdom.

"Jaha, då sår ingenting," sa Petter. "Ga' ut på
vinden eller gå ut en schwäng."

När hon kom tillbaka , satte hon se på samme stol.
Då tog han tag i armen på henne igen.

"Släpp, Petter, släpp!" skrek Mari å sprang te
sänga å la se.

"Då trodde jag," förstår du," viskade Petter te
me', "för jag nöp te om lungåéran."

Då sökte henne, så hon va på å skulle svimla.

Så låg hon en kvarts timme, men då så han te henne, va hon skulle köpa. Han var inte dummer va' slugskap han sen hade. Men jag tror han kunde göra det mesta utan medicin, minstingens mä kreatur.

Landskap: ..... Upptecknat av: .....

Härad: ..... Adress: .....

Socken: ..... Berättat av .....

Uppteckningsår: ..... Född år ..... i .....

Uppteckningen rör Hur det gick för drängen, som skämtade med
knektakäringarna.

"Dä ä gott å slippa krig, för när en bara talar om 'et,
talar en om allt ont," sa 'käringen, å det hade hon allt rätt
i. Min mormor talte om, att det var så lessamt att se när di
kom hem från kriget särade och förstörda för hela livet.

Då på 1850 blev det så hjärtans brått att di skul-
le ut å hjälpa dansken. Då var det en dräng i Skaftarp som
sa:

"Nu går di häre knektakäringerna å lipa, för när
di nu får sina gubbar igen är di halta å blinda."

Men då sa bonden i Norragårn:

Ja, bara akta dej du. Du kan bli halter likaväl

du går här hemma."

Å det blev han. Soldaterna kom snart hem igen, för det blev ingenting av, utan di fick vända i Landskrona, men under det di var borta, högg drängen sej i knä'et i själve leden, så benet blev styvt å han blev halter i all sin tid.

- 48 -
ACC. NR. 3056 1

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: ..... Upptecknat av: .....
Härad: ..... Adress: .....
Socken: ..... Berättat av .....
Uppteckningsår: ..... Född år ..... i .....

S: d, e

Uppteckningen rör När grenadjär Rask ramlade i varggropen.

I en småländsk församling, jag kommer nu inte ihåg vilken, var då en grenadjär Rask, som hade ta't avsked å som tjänstgjorde som väktare. Så va då en julafton han skulle gå åt kyrkebyn å ta opp julakosten. Om morron när han gick, tänkte han, att då blir nog ombyte i väderleken, för han kände se olustig. Å då ble så mä, för innan kvällen slog då om å började snöa å blåsa å yra så då va inte vetit. Å när han då skulle gå hem - då va i skumminga - så ble han vilse om vägen. Men han var inte drucken, för om di bjöd honom på nåt, så hällde han det i en liten flaska, som han hade med se'. Å när di inte hörde å honom där hemma, så gav

3056 1

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

---

se den nye grenadjären, som var gift mä hans dotter å som Rask bodde hos, ut å leta efter honom. Ja, då var förstås några stycken som gick med honom. Å då blåste, så då va mest omöjligt å va ute, å då hade kommit så möen snö, så då syntes inget slag /spår/ efter Rask. Då tänkte di: Han kan väl aldrig va kommen vilse å kommen i vargagropa, för di hade en sån vid en väg där. Då va mitt i natten di fick för se de skulle dit å se efter, i den händelse han hade gått ner se där. När di kom dit, hade då blåst ner en gran å slagit över hålet, men då ropa di ner:

"Är då nån här nere?"

"Ja, vi ä tre, men lämna me en bössa, om I han, så

3056 1

ska då väl bli mindre," hörde di Rask svara.

Då va då en värg å en räv i gropen utom Rask.

Rask hade en väska eller ett knyte mä sågel å brö', som han fått lite på varje ställe. Värger höll se alldeles stilla, men räven försökte närma se för att nafsas te se å knytet, men då knabba Rask te'en på nosen, å då ble han rädd å höll se undan. I alla fall fick di opp Rask, å han hade då inte fröset ihäl, för kan veta där var värm^z/nere i gropan.

Men sen gjorde pastorn i församlingen ett sådant tal innan han började sin predikan. Te ingång tog han Daniel i lejongropan, å sen höll han ett sånt tal över att Rask blett räddad. Rask va inte själv i kyrkan, men di sa, att en patron, som annars inte va så gudligt sinnad,

fick tårar i ögena, när prästen predikade.

3056

LUND UNIVERSITET
BOK- OCH BILDBOKSBOKS
BOK- OCH BILDBOKSBOKS

Landskap: ..... Upptecknat av: .....
Härad: ..... Adress: .....
Socken: ..... Berättat av .....
Uppteckningsår: ..... Född år ..... i .....

8: d

Uppteckningen rör Hur det gick för skrytsamma Ekelund.

Här var en soldat ve Kronebergs regemente som hette Ekelund, å han skulle va så starker, men dä va han bara i sina ögon. "Ja, förstås, dä ä väl ing et mä dä, förstås," brukade han säga va dä sen gällde.

Han tjänte i Långstorp, å d å skulle han bära två tunner råg på en gång. Di hade kastat råg, å då frågade husbond, om han kunde bära en tunna råg på ryggen.

"Ja, förstås, dä ska jag bära två tunner, förstås, å husbond' ovanpå," sa Ekelund.

Han tog på se den ena tunna n själv, å den andra la di på 'en, men sen rörde han s ej inte. Han rädde inte mä å flytta en fot. Jonas Petter - så hette husbonden

3056 1

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

---

hans - kröp upp på logabalken å skulle upp ovanpå, men då fick han då låta bli.

"Ja, förstås, då trodde jag då int e, man icke jag skulle klara då," sa Ekelund.

Ja, han tog då på se beting! En gång åtog han se att bära ner en båt te sjön alldeles ensam. Några karlar hjälpte honom på med den, å Ekelund tog tag i bräddarna å så hade han ryggen mot bottnen i båten..

"Ska vi släppa nu", sa di.

"Ja förstås, då går an," sa Ekelund.

Men som de släppte, gick det i backen med ett tag, och där ble han liggande under båten.

"Ja, nu ska du väl krypa upp," sa diite en, å så va då en liten spricka ve årtullarna, men där va honom omöjligt,

Skriv endast på denna sida!

3056 1

så di fick ta å välta båten, så han kunde krypa dän.

Så va han hos Andersson i Bråten å skulle låna en järnhärv, å då ville han förstås ha den stora härven.

"Men var har du skjutsen peslan?" frågte Andersson.

"Åh, förstäss, den bär jag väl, förstås. Då ä väl ingenting."

Då tog di å la ihop härven, så att pinnarna var utåt, å så skulle han bära den på ryggen. Ja, han gick över broarna i Bråten, å sen stupte han framstupa och kunde inte komma loss, för skruvarna hade hackat tag i kläderna. Till sist kom kyrkevärdén i Ivars å hjälpte dän honom.

En gång skulle han slakta sin egen gris, men det kunde han inte.

"Ja, förstäss, då ä väl en småsak, så då gör jag

3056 1

väl själv, förstås." Två pojkar, bror å sväger hans skulle hjälpa te. Tidigt en morgon hade di fått in grisen i köket å fått opp honom på en tavla eller slaktebord. Å så skulle han sticka grisen å pojkarna skulle hålla, men när han stack, så stack han inte rätt. Då ble grisen ärgerrå sprätte te å rusade ner på golvet, å bägge pojka sprang in te henne, å Ekelund sprang opp på vinden, för trappan dit var i köket. Grisen ble ensam å då kan veta rev han ner så mycke som fanns löst, byttor å spannar å höll ett sådant levande så dä va inte vetit. Å där sto di bakom var sin dörr å bara glyttade ut. Men när grisen länge rasat, saktade han se lite, å då fick di håll i'an så di ödde'n. Men så kunde di inte få å håret, för si dä ä så noga mä att en har lagom varmt vatten. Har en för varmt, faste nar håret.

"Ja, förstås, då vet jag råde te, förstås," sa Ekelund, å så gick han efter rakekniven, men kan 'ta, när han hade ta't ett par tag på den, var han sämre än di andre kniva.

Svåger hans talte om då hära många gånger. Jaha, han gick igenom sin värld också. Han är död nu sen många år tillbaka."

Landskap: ..... Upptecknat av: .....
Härad: ..... Adress: .....
Socken: ..... Berättat av .....
Uppteckningsår: ..... Född år ..... i .....

Uppteckningen rör När konungen av Frankrike köpte hundar från Tyskland.

Konungen av Frankrike hade en gång köpt ett par hundar från Tyskland, å så var det en officer, som var dit-skickad med dom. Då klädde han se i grova kläder som en bonde å matsäck hade han med se. Å då när han kom in på slottet, så träffa han flera herrar, å då sa han:

"Vilken av er är kung?"

Ja, då besvarades det, vem det var. Då sa han:

"Dä gläder mej att se Hans Majestät med hälsa å krafter. Jag är här med hundarna, men jag vill ha kvitto, å där ska stå "kung" under."

Jaha, då lovtes honom. Men så ville kungen

8: d, b
26.4

3056 1

veta, hurdant mål di hade hundarna. Bonden tog opp en pipa å blåste te, å då lyste de te å börja skälla å regera å hoppade opp på bord å bänka å rev ner så mycket löst var.

"Ja, nu är det nog," sa kungen, "men kanske borde vi underrätta damerna om detta hära."

Men då hade di stått i någon glugg eller nå't fenster å sett hele leken själve. Rätt som då va sa bonden:

"Jag är sulten som en grävling, å här tycks dä inte te å vanka nå'et," å så tog han opp sin matsäck, å där hade han ost å brö å lite va'dä var. Då sa kungen:

"Äter I så grovt bröd i Tyskland?"

"Ja, där äter vi inte sån fogelmat som I gör i Frankrike," sa bonden, "för vi vill ha det som ä lite krafti-

gare," å så skar han å en ostabit å en brödbit å flydde kungen det på kniven å frågade, om han ville smaka, för kan veta, han skulle visa se redigt så dummer som en dummer bonne. Nehej, kungen han ville inte smaka.

När han då äntligen fått 'et klart å fått ett kvitto mä "kung" under, gick han ut å gick där å tittade å gosmade på alla håll. Rätt som då va försvann han, å di undrade, va't han ta't vägen.

"Vi får lov att underrätta polisen", sa kungen, "bonden kan gå här å fara vill." Å di var sysselsatta mest hela Paris med att leta efter bonden, men då va fel att di hitta'n. Dan efter kom han igen, men då var han klädd i officersuniform, å då var därför di inte hittat honom dagen förut.

"I går såg I en trogen avbild av en löjtnant," sa han, men i dag ska I lika säkert få se en verklig löjtnant," å gick på å prata. Men han redde se bra i bonnakläder också te å va redigt gröner.

ACC. NR. **3056** : 1

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: *Småland* Upptecknat av: *Ant. Larsson*
Härad: *Skövde* Adress: *Skövde*
Socken: *Mistala* Berättat av: *G. G. R. R.*
Uppteckningsår: *1931* Född år *1841* i *Skövde*

Uppteckningen rör När Gustaf Örn inställde sig hos Konungen
av Frankrike, som ville se en svensk soldat.

Men den likaste som var i Paris det
var den där finnen Gustaf Örn. Det ska ovillkorligen stå skri-
vet om honom nånstans. Nå, Karl XII hade i alla fall besegrat
ryssarna vid Narva, å då förde de ut, att fienden varit så tal-
rik, att varje svensk varit tvungen att slå tio ryssar på jäm-
nan. Det skulle varit 100000 mot 10000. . Svenske ministern
var för tillfället i Paris, å då kom det brev från honom till
kungen, som var i Finland å höll på att münstra Björneborgar-
na. Di kom å marscherade fram, å konungen såg på dem med ljus
blick. Ja, di gjorde en visa om 'et också. I brevet stod det,
att konungen av Frankrike inte trodde vad som berättades om

3056 1

slaget vid Narva. "Det är helt å hållet lögnhistorier det dära att en svensk soldat kan övermanna tio andra på jämnan," hade kungen sagt." Jag skulle vilja se en sådan svensk soldat."

"Jaha, det går gott an," sa Karl XII.

Di stod oppställda, kan veta, å så gick kungen utåt ledena och tittade, å då fick han se en, som han tyckte passade. Det var"en axelbred, ljushårig man, krudbestängt i hela ansiktet och en äkta son av sin tvära, envisa, dödsföraktande stam" så det var allt en rediger pojk. Det var brått, så han skulle iväg genast. När han kom te Paris förfrågade han se, va den svenske ministern bodde, men han var inte hemma utan var vid hovet. Di ville ta ifrån 'en brevet, som Karl XII hade skrivet till ministern och skicka det till hovet, men kan 'ta det var

3056 1

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

inte så nimt, för han skulle egenhändigt framlägga brevet, så det fick inga omvägar gå. Så måste di skicka en med honom. När di kom fram så den som var med honom:

"Stå lite här å vänta," å så gick han in å underrättade svenske ministern, att det var en som ville tala med honom. Han gick ut, å då lämna Gustaf Örn honom brevet, å ministern läste det, å sen så han:

"Stå lite här å vänta så ska du strax få komma in."

Så gick han in å underrätta konungen å rådet å även hovfröknarna samlades di en heler schwärm. Sen gick ministern ut å sa, att nu fick han komma in. Men han var klädd liksom te strids, å i anseende att han kom här oppifrån, hade han hand-skarna hängande på armen. Å då marscherade han in ungefär

3056 1

mitt i salen å där gjorde han halt å stante. Men hovfröknarna di smatt åt sidan, för di trodde han skulle sluka opp dom i ett tag. Så sa kungen:

"Han ska fågnas," eller va'di benämte'tt. Ja, det blev genast verkställt. Det kom fram en betjänt med en silverbricka å en flaska vin å ett litet glas å så några bakelser. Å då kom han å peka åt Örn med den dära bricka, men han stod still å sa inte ett ljud, å själva hovfröknerna närmade se å menade, att han skulle hålla te godo. Då tog han flaskan å satte den te sitt breda svalg å drack ur. Glaset brydde han se inte om, Sen tog han bakelserna å kramade ihop dom i näven å kasta in dom i munnen. Men då tyckte ministern att han bar sej obegripligt klumpigt at, kan veta. Men så

3056 1

sa konungen av Frankrike:

"Men jag tror vi har en fäktemästare, som kan övervinna honom."

Då ljusnade blicken på ministern å han tänk te:

"Här har i ingen som kan övervinna Örn." Högt sa han:

"Ja, det går gott an"

Å då kom där fram en fäktemästare å drog ut en blanker sabel, som han gjorde några schwängar med åt Gustaf Örn. Han sto' alldeles stilla å rörde sej inte ur fläcken, å huggvärjan, som han hade vid sidan, tog han inte ens åt. Bara ögonenabörja gnistra lite.

Så sa kungen te fäktemästaren:

"Gå närmare!"

3056 1

Å hur tjuven det var, så gick han lite närmare, men han ville inte rädigt anfalla honom, när han inte drog vapen, utan han gick där å gjorde sina schwängar. Då bar det se inte bättre än att han träffa honom med sabelspetsen på själve nästippen.

Sen behövdes det inte mer, för sen var Gustaf Örn vaken. Ögonblickligen tog han ett steg framåt å gav honom en örfil, så han slog stendöd i andra väggen. Hovfröknarna schwimlade å di som kunde röra sej så ut å själve ministern blev så rädder så han darrade. Men kungen sa:

"Hav ut den förfärliga karlen!"

Han ville inte gärna skicka fram fler fäktemästare te honom. Ministern sa te honom, att nu fick han marschera ut, å då gjorde han helt om å stampa te, så att fenstren ramla ut, stod där i visan, men det är allt överdrivet. Å sen sto

det nåt om att "han kunde inte fäkta Gustaf Örn, men slog som
bara Hin!"

När han kom hem så utnämnde Karl XII honom te under-
officer.

- 67 -
ACC. NR. **3056 1**

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: ..... Upptecknat av: .....
Härad: ..... Adress: .....
Socken: ..... Berättat av .....
Uppteckningsår: ..... Född år ..... i .....

Uppteckningen rör Garnisonskommendering på Karlsborg 1865 och marschen dit.

På vintern 1865 skulle jag på garnisonskommendering till Karlsborg. Vi skulle rycka in den 15 januari, så vi gick hemifrån den 7. Vi var inte mer än 64 man, men det var taget över hela regementet. I Klevshult, 2 mil noranför Värnamo, hade vi kompanisanling och sen var regementssamlingen i Jönköping, så dit fick de olika kompanierna rycka in. Sen var det att lägga packningen på ryggen och marschera till Karlsborg över Hjo. Vi hade inte mer än 3 marschdar och en överliggningsdag.

En kväll kom vi till en socken, som hette Brevik, och där skulle vi ha mat och nattkvarter i en

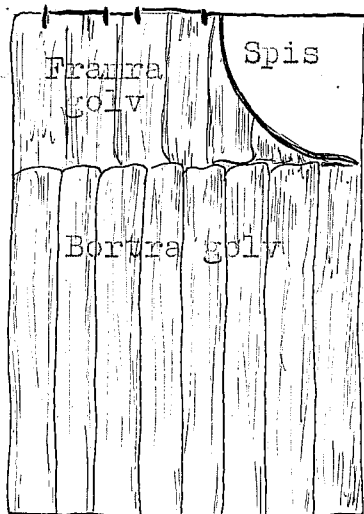
gård, som låg ett stycke från kyrkan. Men det var ett dåligt ställe vi kom till. Bonden, hade va't soldat själv, den förgeligen skurken där han ligger, för dö'er är han väl vid det här laget, och en skulle tycka, att han haft en smula förståelse för vad vi behövde. Nähä. När vi kom dit på kvällen, våta och illavorna frågade han om vi ville ha en sup genast eller vi ville vänta tills kvällsmat. Vi tog den genast för vi behövde som sagt något att styrka oss med, men vi tänkte ju, att han skulle va så hyggelig, så han bjöd på matsup också. Men det fick inte, så en blir bedragen på tanken ibland.

Sen satte käringen fram maten, och det var som plockekött. Det skulle annars va fläsk, men det var bara svären,

3056 1

/svålen/ och det var så segt, så en kunde dra'et, ja-a, så långt som helst. Men det var bara att äta och tugga och tugga. Ja, bevaras väl, det var en äkta livader kurk.

Sen var det att kasta in några halmkärvar på bortra golv. I de store husen stod spisen alltid vid väggen, och så

räckte inte golvtiljorna från vägg till vägg, utan det blev en skarv vid spisen, och det som sedan var mellan dörren och den skarven kallades framra golv och det andra blev då bortra golv.

Det var tre fruntimmer där på gården, mormor, mor och dotter, och jag gycklade med dom och sa, att jag inte

Skriv endast på denna sida!

3056 1

såg vilken som var yngst. Både dom och bonden och vi - vi var tre män - låg i stugan, vi på halmkärvarna.

På morron steg där in ett annat fruntimmer, som väl hade nå't ärende till gården. Hon var väl lite över 20 år. Kamraterna hade stigit opp, men jag låg kvar på golvet, och som hon steg innanför tröskeln reste jag mej opp till hälften och tog tag i armen på henne och daskade omkull henne i halmen bredvid me. Ja-a, hon var inte rätt ostyriger, och jag halmade ner henne, men så fick jag se att hon hade ring på fingret. Då var hon gift med en gammal gubbe, som var 70 år.

När hon då hade talat lite vid de fine jäntorna vi hade därinne, så sa hon:

"När ni kommaer opp och i ordni ng kan ni hälsa på

Skriv endast på denna sida!

3056 1

mej."

Det var det jag som gjorde, förstäss. Då frågade hon mej, vad vi fick till kvällsmat.

"Vi fick plockekött, men då va inte annat än svär," sa jag.

"Ja, då var det den däre grisen," sa hon. Jag minns nu inte om han var självdöd, men något fel hade han. Rätt som det var kom flickan och sa, att jag skulle komma in och spisa.

"Nej säj du till din borbror, att han får äta opp de dö'e grisen själv," sa jag.

När jag sen kom in, tänkte han att han skulle skrämma mej, och kom emot mej och sa:

"Vad är det för prat, den dö' e grisen?"

"Ja, det kan du väl begripa, att du inte kan äta upp grisen förrän han är död," sa jag. "Men jag tycker att du, som har va't militär skulle skämmas för att ge oss sådan mat, och dessutom får du ju betalt för den. "

Ja, ville anmäla honom, men så tyckte korporal Holmkvist, att vi inte skulle bry oss om det. Men det var ett simpelt hus, så simpelt som det stod te.

3056 1

På Karlsborg fanns det en livad er gubbe, som het-
te Signal, n:r 1 Signal, men man sa aldrig hans namn utan
kallade honom bara för n:r 1, och det använde han om sej själv.
Vi målsköt en gång, och någon skytt var han då inte, men det
hände ju att han träffade tavlan då och då. Men sista skottet
han sköt träffade mitt i prickén.

"Nå, hur gick det?" frågade de honom sen.

"Nummer 1 är säker," sa han, å kan veta det la
han sån tonvikt på.

Han var kock på Karlsborg, men så i anseende till
att han hade en så ovanligt vacker sångröst fick han göra
korun. På vintern hade vi korun inomhus. Ovanpå bodde det en

3056 1

kapten, och han kom ner en dag och frågade, vem det var, som gjorde korum den och den dagen. Jo, det var Signal.

"Jag ska gå upp till kommanderingschefen och fråga, om inte han får hålla korum alltid," sa kaptenen, "för jag har aldrig hört en så ljuvlig röst."

När det gjordes korum på gården, öppnade han alltid fönstret och lyssnade. Signal hade en linnerock så nersmord och ett par träskor så stora, men det stiger han fram så käckt. Mönne mest sjöngs psalmen: Så går en dag ifrån vår tid. Innan han läste Fader vår och välsignelsen, brukade han läsa psalmen: Vår överhet med trofasthet vi dig ock nu befaller.

Så sjöng han en massa gamla visor. En gång kom

3056 1

platsmajoren - ja, han var egentligen bara löjtnant, men så fort han kommit innanför fästningen benämndes han platsmajor - ner till barackerna, och då sjöng Signal en visa för honom.

"Det var en lessamer visa," min kära Signal," sa platsmajoren, när han hade slutat.

Annars var det en äkta rolig gubbe och så kvick.

Så var där en soldat som spelade fiol, och det klirpade han på, så en blev mest ärg. Han hette Skarp den däre soldaten. Så en påskdagsmorgon, när vi skulle gå till kyrkan, för det måste vi göra varenda en, var det en soldat från Norra Västbo som sa till mej:

"Vi ska göra Skarp ett hyss, så vi slipper höra det

3056 1

här förärgerliga klirpandet."

"Ja, det är jag med på, men hur ska vi då göra?"

"Jo, vi ska talga strängarna för honom, men jag vill inte gjort själver."

Jä det var jag med om på stunnan, kan veta.

"Men vi måste göra det, så att han inte får sno'e på, vem som har gjort det. Så fort kommanderingschefen kommanderat halt och höger och vänstereom marsch, måste vi springa in och göra't," sa Blomja, han hette såvden där från norra Västbo.

Ja, vi gjorde så. Vi nappade ner fiolen och talgade in både stängarna och stråken. Så fort Skarp kommit in och fått av sej vapenrocken var det att ta ner fiolen. Så tapplade han lite

3056 1

på den och lyddes.

"Jag begriper då inte," sa han, "jag tycker det är så konstigt ljud i strängarna."

Men det kunde inte hjälpas, det var att ta stråken och dra ett slag, men det var som att busa på bordet här, det gick inte spela på villkor. Då blev han alldeles toseter, men vem hade gjort det? Se, det fick han aldrig reda på.

Han var en sådan spektakelmakare den däre Blom. Men det var en nöjsammar karl och fin till att prata. Han lockade ner så många som var på Karlsborg till att lytta på en sten, som han hade neranför vällen. När de då kom ner, så var det inte annat än en kringelter palt så stor som ett par nävar, så den kunde

3056 1

LUNDS · UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

---

de då lytta i en hand, men kan veta det så de inte när de kom opp, utan bara för att lura ner andra, så de:

"Då va obegripligt vad Blom är stark. Han är säkert den starkaste karlen här är på hela kompaniet."

"Ah, nok i hundan ska det gå lytta den, när Blom kan lytta'n," sa di, som inte va't nere, och så gick di ner till vallen. "Var ä stenen pelan?". När di då fick se den där lille palten blev de ärga, förstäss, men sen när de kom opp till kamraterna lät det:

"Det var alldeles märkvärdigt att Blom var så stark. Vi kunde inte rubba stenen, men Blom stretatallt opp honom på knäna. Det måtte va krafter i honom som ingen förstår sej på."

Jag måste också ner och lytta, förstås, och när jag sen kom upp hade det inte gått för me heller. På så sätt lurade Blom ner mest hela kommanderingen att lytta på en liten sten, som vilken liten pärväl som helst hade kunnat lytta.

Men en hade just inte så mycket att göra på Karlsborg, och så blev det att prata och gyckla med varandra.

ACC. NR. 3056 1

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: ..... Upptecknat av: .....

Härad: ..... Adress: .....

Socken: ..... Berättat av .....

Uppteckningsår: ..... Född år ..... i .....

Uppteckningen rör Soldaten Svans historier.

Det var en soldat, som hetade Svan, och han var rolig på ett sätt, men så talte han bara om en massa historier om karlar och fruntimmer. Men det är inte värt te skriva opp dom, för då kan en stöta se med fruntimren. Alla sina historier började han: "Ja, ja det hände så och så på ett ställe," och så pratade han på med beskedlig, nästan ynkelig röst och skrattade aldrig själv åt vad han berättade. "Ja, det hände på det viset där och där - och det har till och med hänt mej också - att karlen inte ville göra sin tjänst med käringen . Det var vid den tiden de steg opp om mornarna och trask. Då blev hon ärger käringen och i ottan skrek hon på sin gubbe:

3056 1

"Stig opp och gå ut och trask och ligg inte där och dra dej. Alla andra mänsker är oppe och arbeta."

"Ja, ja, jag ska gå," sa bonden.

Så satt katten i spisen, och det gick inte bättre för honom. "Vad sitter du här för? Ut med dej, kattarackare!" och så wispade hon till honom, så han smatt ut med en faslig fart.

Men så har det ~~sej~~ gått bättre en annan natt, och då blev det bättre både för gubben och katten. När käringen skulle tända i spisen, satt katten där igen, och då hette det:

"Sitter du där, kisse lille."

Så sår gubben: "Nej, jag måste väl opp och ut och tröska."

"Ånej," ligg du still, så ska jag koka lite kaffe till

dej först."

3056

Ja, det är konstigt, men det har t.o.m. hänt mej detsamma,
la Svan till. \

En annan gång berättade han:

"Det hände där och där på det viset, att fruntimret fick
"krävekan" på ett visst ställe. Då gick hon till doktorn, och han
skar bort bort halva och satte dit hönskött i stället. Och det gick
bra, men det växte fjär på halva och to på halva."

Landskap: ..... Upptecknat av: .....

Härad: ..... Adress: .....

Socken: ..... Berättat av .....

Uppteckningsår: ..... Född år ..... i .....

S: d

Uppteckningen rör Matfriska gubbar.

Matfriska gub-
bar.

Här fanns en del förr som kunde äta nästan hur mycket som helst. Jag kommer ihåg gamle Skruv. Innan han blev soldat tjänste han hos prästen i Wärmeshult och där fick han ju bra mat, men så fick de alltid opp fruktill drängstugan/kosten på kvällen, när de hade ätit, för de var inte oppe så tidigt i köket. Då fick de en halv kaka bröd och smör, men Skruv åt alltid opp sin mat på kvällen när han kom från kvällsmaten. Så sår hans kamrat - han hette Johannes Pålsson -

"Du kunde väl låta bli att äta opp frukosten på kvällen, när du nyss har ätit, så att en annan sluppe dela med sig varenda morgon. Jag begriper bara inte hur du kan."

3056 1

"Åh, det är väl ingenting, om jag hade en frukost till, skulle jag kunna äta opp den."

"Ja, så verkligen ska du inte få min frukost med," säger Pålsson. Jaha, Skruv tog och la bägge smörgåsarna ihop, och sen klippte han båda halvkakorna, likaväl han ätit sej mätter strax innan. Och det var ändå kakor så pass vida och tjocka, så det var inga småsmulor ska jag säga. Men Pålsson var då så ärger, för han fick gå frukostalöser till klockan 10.

Ja, det var en gubbe här nere i Vortorp, han hade va't på ett ställe och slått, och så fick han kvällsmat, och det var en sak, att han det skulle ha när han hade arbetat.

Så sår kärningen på stället:

"Jag är skyldig din hustru entmärker smör, det kanske du kan ta hem."

"Ja-a, det kan jag väl," sä'r den däre Smör-Lassen.

När han kom hem till hustrun sa han ingenting om smöret, men så en gång träffas de bägge fruntimren.

"Ja, smöret jag var skyldig dej skickade jag med gubben din hem," sä'r den ena.

"Kära hjärtanes, det har han inte talt om, men det var ju snällt av dej," sår den andra.

När hon då kom hem, sa hon till sin gubbe:

"Varför har du inte talt om, att Lina skickade med

dej smöret, eller var har du det pelan? 3056

"Det åt jag väl opp," sa gubben.

"Du kunde väl inte äta opp smöret i bare?"

"Ja vatt, jag fick väl en kaka," sa gubben, för se det fick de förr. Då hade gubben satt i sej det på vägen hem.

Det talade Petter på Kullen om, och han sa t.o.m. var gubben bodde, men det har jag glömt nu. Vi brukade sitta ibland kring den store spisen på Kullen, och då hade Petter alltid något att berätta.

- 87 - 3056 1
ACC. NR. ....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: ..... Upptecknat av: .....

Härad: ..... Adress: .....

Socken: ..... Berättat av .....

Uppteckningsår: ..... Född år ..... i .....

Uppteckningen rör Prästen, som skrattade under predikan.

Pastor Bursell, som var präst i Rydaholm, talte en gång om för mej om en präst, som hade skrattat under predikan. Ja, han fick ju svara för domkapitlet, å där talte han om, hur då hade gått te, å då skratta di mä, så då gick då bra för 'en,

Dä var en söndag under gudstjänsten. Då va på sommaren, så dörran va öppen frå våkenhuset å in te kyrkan. I våkenhuset satt då en gubbe, å hur då va, så ble han sömning å satt å nicka å sov. Rätt som då va, kom då in en bock, å då va då nu inte så ovanligt, för di va så djärva di däre getterna å di fick gå nästan var som helst, särskilt

på höstarna. Ja, där satt nu gubben å nicka i sömnen, å bocken
titta på 'en å tänkte: Han vill väl slöss mä me. Å så stiger han
å ännu å stryker te gubben, så han dask i golvet på stunna. Å
kan veta, hele den däre leken sto prästen å såg, så dä va då
inte så underligt, att han kunde låta bli å skratta.

Lillemor
10/11/1917

- 89 -
ACC. NR. **3056 1**

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: ..... Upptecknat av: .....
Härad: ..... Adress: .....
Socken: ..... Berättat av .....
Uppteckningsår: ..... Född år ..... i .....

8. f

Uppteckningen rör Efraimsbarnen.

Efraimsbarnen.

Har pojkarna hört någon av Efraimsbarnen? Här var ett fruntimmer å gjorde tre predikningar i buskarna mitt för skolehuset. Den första gången var det så illa befängt bakvänt, så då var inte vetigt, men den sista gången - ja, det var ju bakvänt det med, förstås, men inte så grymt tvärtaget som första gången. Å då va om den långa svarta raden som skulle ner i avgrunden, alla präster och predikanter. Det var i alla fall om Herren Jesus hon talte, om hur han var födder å död, men inte på vad sätt å inte va' di gjorde å honom. När hon sen slutat gick jag te 'na å frågade, vart han tog vägen efter döden.

"Ja, då va' sant, det glömde jag säga," sa hon, å ble så hjärtans änger å rö' i ansiktet så då va inte vetigt. Jag pratade med henne en stund, men vi blev inte överens, det var klart det.

Första gången satt jag bra langt bak, men så andre gången sa jag:

"Jag får väl gå lite närmare, men det blir väl inte mycket å höra," å det hörde hon. Jag tog upp dosan å bjöd Månsson en pris snus. Ja, den gången hörde jag inget å, men så tredje gången satt jag bra långt fram mitt emot henne. Å så när hon predikade tog jag opp dosan å tog me en pris. Å då talade hon om, hur alla Efraims barn skulle komma te himlen efter döden, å likaså Manasse barn, som de kallas i Norge-

vad å hur för honom

Skriv endast på denna sida!

men vad de kallas i Danmark kommer jag inte ihåg.-

"Men där får inga snusgubbar va mä," skrek hon te, å jag
rådde knappt mä låta bli å skratta. Vår gamla lärarinna här i
sjuhult var med bland Efraimsbarnen.

*Diff*När mormonerna sökte få anhängare i Rydaholm.

Nere i Rydaholm var det en mormon, som skulle sprida läran, å då var det några spektakelmakare, som gick med honom, å dem skulle han döpa i en källa. Men den förste, som skulle döpas, nappade tag i den där mormonen å dängde ner honom i källan, å sen blev det inget döpande å. Å den mormonska läran å då så rysligt bakvänd, så då å inte vetigt.

Landskap: ..... Upptecknat av: .....

Härad: ..... Adress: .....

Socken: ..... Berättat av .....

Uppteckningsår: ..... Född år ..... i .....

Uppteckningen rör När Skytta-Jösse var i Karlshamn och sålde smör.

Skytta-Jösse var i Karlshamn en gång med smör, för dit körde de förr å det var nära nog den enda handeln de hade. Några affärer på landet fanns inte då. De brukade köra ner ett lass med smör, som di hade i träspannar, å sen tog de hem sill å salt. När han då kom ner var det tetigt för honom, så han kunde inte sälja smöret, utan fick ligga där några dar. Den han brukte sälja till, sa:

"Vänta bara, för det kommer ett fartyg där å därifrån, och de köper så mycket smör vi ha. Men kan 'ta det kostade att leva i stan, fast de tog in på billiga ställen, hos nå'n arbetsfamilj eller så. Då skulle Jösse gå köpa se en kappe potater å

koka, å så gick han in te en fru å frågade.

"Ja, jag köper själv mina potater," sa hon, "men det kan
I väl få."

Å kan veta Jösse han stod där å pratade, å hon stod där å
hängde mot potatiskaret.

"Hur mycke' kosta di?" sa Jösse.

"Ja, det få vi talas vid om på andra sidan graven," sär hon.

"Nä,nä, vaserraade, jag vill veta't nu, ifall jag inte kommer
te komma den vägen," sa Jösse. Så hon tog inget för potatisen,
förstås,

Sen tog han ut lasset på torget å stod där å sålde smör.
Då kom där ut en pia å ville köpa en spann. Ja, Jösse följde

mä henne, för smöret skulle väjas(vägas) Det första han kom innanför dörren fick han en sup eller två. Sen nappade de locket å spannen, å inna smöret var vägt, kom fruan å tog en smörkladd med en slev å kastade den på stekepannan, för Jösse kan veta, satt framme i rummet å talte med husbond.
när/
Men fruan tog smöret innan dä väjdes, då förstod Jösse, att han va kommen bland dåligt folk, å så frågade han fruan:

"Hurudant är smöret?"

Jo-o, dä var fruan belåten med. Dä var inget fel på det. Men så skulle Jösse känna själv, för han ville att fruan skulle ha redigt smör, å så tog han en kniv å tog lite på udden å stack dä i munnen, Men ögonblickligen spotta-

LUNDS UNIVERSITET
FOLKMINNESARKIV

3056

de han ut dä och skrek:

"Tvi sånt smör! Bevare me väl! Dä vill jag inte att fruan ska ha sådant smör, så vänligt som jag har blett mottagen å behandlad här. Skicka pi'an mä, så ska vi ta ut en annan spann."

Ja, dä va fruan belåten med. Men när di kom på torget, så var det Jösse som ville ha pengar, innan han följde med. Men det blev ingen handel av. Sen fick han höra att det var ett riktigt tjuv-pack eller mauderare eller vad jag ska säga.

Landskap: ..... Upptecknat av: .....

Härad: ..... Adress: .....

Socken: ..... Berättat av .....

Uppteckningsår: ..... Född år ..... i .....

Uppteckningen rör När Sven Gummesson gjorde krogstugan i Hössjö ren.

Jag begriper då inte att då kunde va en sådan styrka i Sven Gummesson /Jfr Varjakt med varggarn sid. /56, denna saml./ för han var liten te växten å liksom lite kurhärter /krokryggig/. Men på den tin då va krog i Nerled kunde han, om di velle börja på å släss, gå in å göra stugan ren. Han var född 1795. När då va något viktigt, på en auktion eller så där, å di ble osams å ville släss, så kom Sven. "Var ella va å detta förslan?" sa han. "Kan I inte bli överens så gån ut, annars ska jag hjälpa ut er."

En gång kom bå han å far hans å körde förbi gästgivaregårn i Hössjö i Slätte socken. Då sa far hans:

"Vi bry oss inte om å gå in."

"Å-jo, vi ska gå in å ta oss varsin sup, far," sa Sven.

Inne på krogen var dä nånna stycken dagdrivare, "kallte jag dom," sa Sven. Di satt på krogen mest var dag och en del va ena friska kurrar. I alla fall så tog far å son sej var sin sup. Rätt som dä va, va dä en som hette Duvan Svente, å han tyckte dä va billigt att kosta på Sven Gummeson en öring. Sven visste inte om nå'et förrän han fick en riktig bonnörfil.

Dä va mycke' folk där. Sven han menade han ble så yr uttå örfilen å vinglade å utåt köket. Men dä var bara för att han skulle komma ut å få fatt på tillhygge. Di hade hackat granris å strött ve dörran, som di gjorde på den tin, å utanför låg där en hel hög mä knabblinga eller va jag ska säj, å där

3056

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

träffade han på sej en som va en aln lång eller så. Den tog han
ve sidan, så han inte syntes. Rätt som då va var han framme ve
disken igen, å så dräpte han te den däre, som hade nypit honom,
så han dask i golvet, å sen slog han vilt omkring sej, så di
tog te flykten varenda en, så stugan ble totalt ren. Sen gick
Sven å far hans ut å satte se på vagnen, å då fråga han bara,
om då va nån som ville honom något, men då va ingen som an-
mälde sej. Månnro han var inte så mjuk av sej, Sven Gummaesson.

1000
sand. B.
I
II